

HØRINGSUTTAELSE

Sak 26/8539

Forslag til lokal forskrift om finansiering av private barnehager i Grimstad kommune for 2027

Fra: Askeladden barnehage

Innledning

Askeladden barnehage viser til Grimstad kommunes høring om forslag til lokal forskrift om finansiering av private barnehager for 2027.

Vi mener de foreslåtte tilskuddssatsene for 2027 må vurderes på nytt, og at det må innføres ekstraordinære tiltak for 2026.

Private barnehager i Grimstad har kommet i en situasjon hvor finansieringen ikke i tilstrekkelig grad gjenspeiler de reelle kostnadene ved å drive en barnehage med forsvarlig bemanning, høy kvalitet og stabile og kompetente medarbeidere.

Situasjonen er allerede alvorlig. To private barnehager har lagt ned, flere har en krevende økonomisk situasjon, og kommunen har måttet etablere ny kommunal kapasitet.

Dette er særlig alvorlig fordi rundt **80 prosent av barnehageplassene i Grimstad drives av private barnehager**. Kommunen er derfor helt avhengig av en økonomisk bærekraftig privat barnehagesektor.

For Askeladden er dette ikke lenger en teoretisk problemstilling. Foreløpige regnskapstall for første halvår 2026 viser et **driftsunderskudd på opptil 100 000 kroner per måned**. Samtidig vet vi at lønnskostnadene vil øke ytterligere i andre halvår som følge av årets lønnsoppgjør.

Etter vår vurdering er det derfor nødvendig med tiltak både for **2026 og 2027**.

1. Kommunens omfattende innsparinger har gitt et unormalt lavt kostnadsgrunnlag

Grimstad kommune har siden 2024 gjennomført omfattende kostnadsreduksjoner i egne barnehager.

Kommunen har selv beskrevet blant annet:

- videreføring av innsparingstiltak,
- utskifting av erfarne pedagogiske ledere med nyutdannede medarbeidere med lavere lønn,
- endringer i organiseringen av pedagogstillinger,
- færre pedagogiske lederstillinger,
- besparelser på lokale tillegg,
- og bruk av rimeligere vikarer ved sykefravær.

Vi har forståelse for at Grimstad kommune har hatt behov for å redusere egne kostnader.

Problemet oppstår når et ekstraordinært lavt kommunalt kostnadsnivå senere blir utgangspunktet for finansieringen av private barnehager.

Private barnehager med stabil bemanning og medarbeidere med høy ansiennitet kan ikke uten videre kopiere slike kostnadsreduksjoner.

Det bør heller ikke være et mål.

Erfarne og stabile medarbeidere representerer kompetanse, kontinuitet og kvalitet for barna.

2. Private barnehager ble ikke informert og kunne ikke tilpasse seg

Det er særlig problematisk at de private barnehagene i Grimstad **ikke fikk informasjon eller forhåndsvarsel om de omfattende innsparingene i kommunale barnehager.**

Vi fikk først kjennskap til omfanget og konsekvensene da tilskuddssatsene for 2026 ble presentert i **en mail fra kommunen 29.10.2025, uten noen nærmere forklaring på hvilke tiltak kommunen hadde satt inn i 2024 for at tilskuddssatsene kunne bli så lave.**

Da var det uansett for sent å tilpasse driften.

Til tross for flere henvendelser til kommunen for å få en forklaring på de lave tilskuddene, fikk vi først vite om de konkrete tiltakene kommunen hadde innført i 2024 når høringsuttalelsen ble sendt ut nå i sommer.

Dette er spesielt bemerkelsesverdig fordi Grimstad kommunes egne retningslinjer sier at kommunen skal holde private barnehager orientert om forhold som påvirker vilkårene for driften, herunder endringer i driften av kommunale barnehager.

Barnehagedrift kan ikke omstilles fra måned til måned. Vi har arbeidsavtaler, ansatte med opparbeidet ansiennitet, tariffmessige forpliktelser, pensjonsforpliktelser og lovbestemte krav til bemanning og pedagogtetthet.

Private barnehager ble dermed påført konsekvensene av beslutninger vi **ikke hadde deltatt i, ikke hadde fått informasjon om og ikke hadde hatt mulighet til å tilpasse oss.**

Dette er etter vår vurdering en alvorlig mangel på økonomisk forutsigbarhet.

3. Problemet videreføres i 2027

Situasjonen stopper ikke med tilskuddet for 2026.

Kommunens kostnader i 2025 får betydning for finansieringen i 2027. Også 2025 var påvirket av kommunale innsparinger og en bemanningssammensetning som reduserte kostnadsnivået.

Private barnehager risikerer dermed å bli rammet to år på rad:

2026: Lave tilskudd som følge av kommunens tidligere innsparinger.

2027: Et fortsatt ekstraordinært lavt kommunalt kostnadsnivå fra 2025 slår inn i nye lave tilskuddssatser.

Samtidig fortsetter private barnehagers faktiske lønns-, pensjons- og øvrige driftskostnader å øke.

4. Deflatoren gir ytterligere underdekning

På toppen av det allerede lave kostnadsgrunnlaget kommer forskjellen mellom kommunal deflator og den faktiske utviklingen i personalkostnadene.

Kommunens foreløpige beregning legger til grunn:

Deflator 2026: 3,5 %

Deflator 2027: 3,4 %

Dette gir samlet ca. **7,0 prosent**.

Lønnsveksten i 2026 er beregnet til 4,4%. Vi legger til grunn en lønnsvekst på **4,4 prosent både i 2026 og 2027**.

Dette gir da en samlet lønnsvekst på ca. **9,0 prosent**.

For en illustrativ PBL-barnehage med 20 årsverk og tariff lønn på ca. 11,4 millioner kroner i 2025 innebærer forskjellen rundt **225 000 kroner i 2027 på lønn alene**.

Når 14,1 prosent **arbeidsgiveravgift** og 13 prosent **pensjonskostnad** inkluderes, viser beregningen en ytterligere underdekning på rundt **290 000 kroner per år**. Dersom AFP beregnes som en tilleggskostnad utover de 13 prosentene, kan avviket bli rundt **560 000 kroner**. Vi snakker altså om en underdekning som for noen barnehager kan utgjøre millionbeløp.

Og disse beløpene viser kun underdekningen som skyldes forskjellen mellom deflator og faktisk personalkostnadsutvikling.

De kommer **i tillegg til** hovedproblemet – de omfattende kostnadsreduksjonene Grimstad kommune allerede har gjennomført siden 2024 og som har redusert selve beregningsgrunnlaget.

Private barnehager rammes dermed i to omganger:

- 1. Utgangspunktet er kraftig redusert som følge av kommunens innsparinger.**
- 2. Dette lave utgangspunktet forsterkes med en deflator som ligger under den faktiske personalkostnadsveksten.**

5. Pensjonskostnadene forsterker problemet

I tillegg kommer utfordringene knyttet til pensjon.

Stortinget vedtok i oktober 2025 at det skulle etableres og finansieres en permanent søknadsordning for dekning av **reelle pensjonskostnader i private barnehager**, inkludert varige AFP-kostnader, begrenset oppad til tilsvarende kommunale pensjonskostnader.

Regjeringens gjennomføring innebærer begrensninger som gjør at intensjonen om reell økonomisk likebehandling ikke fullt ut ivaretas. Dette har bl.a. ført til brudd i forhandlingene mellom PBL og arbeidstakerorganisasjonene, da sistnevnte krever at de private barnehagene selv skal dekke disse merkostnadene. Private barnehager kan dermed fortsatt få betydelig underdekning av faktiske pensjonskostnader.

Grimstad kommune har selv tidligere påpekt utfordringen på pensjonsområdet og vist til avstanden mellom Stortingets vedtak og den foreslåtte nasjonale løsningen.

Dette kommer på toppen av underdekningen i grunntilskuddet.

6. To private barnehager har allerede lagt ned

Konsekvensene er ikke lenger teoretiske.

To private barnehager i Grimstad – Temseveien og Solstrålen – har lagt ned.

Flere av de gjenværende private barnehager har en krevende økonomisk situasjon.

Grimstad kommune bekrefter selv at økonomisk usikkerhet i private barnehager er en del av årsaken til den pressede barnehagesituasjonen, og kommunen peker selv på sammenhengen mellom lave kommunale kostnader og lave tilskudd til private barnehager.

Dersom det ikke gjennomføres tiltak, mener vi det er en reell risiko for at flere private barnehager kan måtte avvikle.

7. Kommunen bruker 26 millioner kroner på å etablere midlertidig kapasitet

Når private barnehageplasser forsvinner, forsvinner ikke barna.

Kommunen må erstatte kapasiteten.

Dette ser vi nå konkret ved etableringen av Bringsvær barnehage i tidligere Fjære ungdomsskole.

Kommunen har selv opplyst at nedleggelsen av to private barnehager var en av årsakene til at kommunen måtte handle raskt for å etablere den nye barnehagen.

Det er satt en økonomisk ramme på **26 millioner kroner** til ombyggingen.

I tillegg kommer løpende kommunale kostnader til bemanning, pensjon, ledelse, renhold, energi, vedlikehold og øvrig drift.

Dette reiser et helt sentralt samfunnsøkonomisk spørsmål:

Kunne en langt mindre del av disse ressursene vært brukt til å sikre bærekraftige rammevilkår for eksisterende private barnehager og dermed redusert behovet for kostbar ny kommunal kapasitet?

Det kan være langt billigere å bevare en eksisterende privat barnehageplass enn å måtte erstatte den etter at barnehagen har lagt ned.

8. Grimstad har blant landets laveste tilskuddssatser

Grimstad kommunes egne utredninger beskriver tilskuddssatsene til private barnehager som **blant de laveste i landet**. Vi har fått opplyst at Grimstad skal ha de tredje laveste satsene i landet. Vi ber kommunen dokumentere Grimstads faktiske nasjonale plassering før endelig behandling av saken, og sammenlikne størrelsen med satsene i sammenlignbare kommuner som Arendal og Lillesand.

Uavhengig av den eksakte plasseringen er situasjonen alvorlig:

En kommune hvor rundt **80 prosent av barnehageplassene er private**, har samtidig tilskuddssatser helt i bunnen nasjonalt. Dette gir naturligvis stor besparelse for kommunen på kort sikt. Spørsmålet er om det er lønnsomt i et lengre perspektiv.

Sammenholdt med to nedleggelser, presset kapasitet og investeringen på 26 millioner kroner i midlertidig kommunal kapasitet, bør dette være et tydelig varselssignal. Når man så i tillegg trekker inn andre momenter som **kvaliteten på barnehagetilbudet og kommunens satsing på tidlig innsats**, mener vi at dette ikke er lønnsomt på sikt.

9. Et eksempel på hvordan dette slår ut økonomisk for barnehagene

Grimstad kommunes tilskuddssatser for 2026 er:

- Barn under 3 år: **282 215 kroner**
- Barn over 3 år: **149 254 kroner**

Til sammenligning er gjennomsnittet for landets kommuner som beregner egne satser i 2026:

- Barn under 3 år: **316 159,-**
- Barn over 3 år: **169 622,-**

Askeladden barnehage har 27 barn under tre år og 52 barn over tre år.

For Askeladden gir dette følgende utslag:

	Ant	Sats Grimstad	Sats Gj.snitt	Tilskudd Grimstad	Tilskudd landsgj.snitt	Forskjell
Under/3 å	27	282 215	316 159	7 619 805	8 536 293	916 488
Over 3 år	52	149 254	169 622	7 761 208	8 820 344	1 059 136
Totalt	79			15 381 013	17 356 637	1 975 624

For Askeladden barnehage alene innebærer Grimstads satser dermed nær 2 millioner kroner mindre i årlig tilskudd enn om satsene hadde ligget på landsgjennomsnittet.

Foreløpige regnskapstall for Askeladden barnehage for de seks første månedene av 2026 viser et **driftsunderskudd på ca 100 000 kroner per måned.**

Som følge av lønnsoppgjøret forventer vi at lønnskostnadene øker med i overkant av **4 prosent i andre halvår 2026**, uten at tilskuddene øker tilsvarende.

Et driftsunderskudd på dette nivået er ikke økonomisk bærekraftig over tid.

Askeladden kan ikke møte en slik situasjon gjennom ordinære effektiviseringstiltak alene uten at det før eller senere vil kunne få konsekvenser for bemanning, vikarbruk, muligheten til å beholde erfarne medarbeidere og dermed kvaliteten på tilbudet til barna.

Jeg har her brukt Askeladden som et eksempel, men dette gjelder naturligvis for alle kommunens private barnehager. Hvilke forutsetninger har barnehagene i Grimstad til å drive 11,4% rimeligere enn gjennomsnittet av landets barnehager?

Dette er ikke marginale forskjeller som enkelt kan håndteres gjennom ordinære effektiviseringstiltak.

10. Tidlig innsats krever kvalitet og tilstrekkelig bemanning

Saken handler altså ikke bare om barnehagenes økonomi.

Den handler først og fremst om **kvaliteten på tilbudet til barna.**

Grimstad kommune har et tydelig fokus på tidlig innsats og forebygging. Barnehagen er en av de viktigste arenaene for dette arbeidet.

Men tidlig innsats forutsetter tilstrekkelig bemanning og kompetente voksne som har tid til å:

- se det enkelte barnet,
- bygge trygge relasjoner,
- følge barnets språklige og sosiale utvikling,
- oppdage utfordringer tidlig,
- følge opp barn som trenger ekstra støtte,
- og samarbeide med foreldre, PPT og andre hjelpeinstanser.

Dette krever både **nok voksne og stabile, kompetente voksne.**

11. Vedvarende underfinansiering vil ramme kvaliteten

Personalkostnadene utgjør som regel mer enn 80% av de totale kostnadene i en barnehage.

Når økonomien presses over tid, vil innsparingene derfor før eller senere ramme bemanningen.

Konsekvensene kan bli:

- mindre bruk av vikarer ved sykdom,
- færre voksne tilgjengelig gjennom dagen,
- høyere belastning på medarbeiderne,
- økt sykefravær,
- større turnover,
- vanskeligere rekruttering,
- mindre mulighet til å beholde erfarne medarbeidere,
- og mindre tid til det enkelte barnet.

Dette er det motsatte av tidlig innsats.

Redusert vikarbruk kan dessuten skape en negativ spiral:

Dårlig økonomi → mindre vikarbruk → større belastning → høyere sykefravær → ytterligere bemanningsproblemer → redusert kvalitet.

Noen barnehager kan også bli nødt til å se på andre alternativer for kostnadsreduksjoner som vil ramme både foreldre, barn og ansatte, som f.eks redusert åpningstid og et redusert pedagogisk opplegg med aktiviteter som krever færre voksne.

12. Erfarne medarbeidere må være en ressurs – ikke et økonomisk problem

Ansatte med lang ansiennitet koster mer enn nyutdannede.

Men de representerer også erfaring, kompetanse, kontinuitet og stabilitet.

Erfarne pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere og assistenter har ofte særlig gode forutsetninger for å oppdage språkvansker, sosiale utfordringer, problemer i samspill og andre forhold som gjør at barn trenger ekstra støtte.

Dette er selve kjernen i tidlig innsats.

Det vil derfor være et paradoks dersom finansieringssystemet gjør det økonomisk vanskelig å beholde nettopp de medarbeiderne som har mest erfaring og kompetanse.

13. Dårlig kvalitet kan bli svært kostbart for kommunen senere

Tidlig innsats må også vurderes som en langsiktig investering.

En god barnehage med tilstrekkelig bemanning, høy kompetanse og stabile medarbeidere har bedre forutsetninger for å oppdage og følge opp utfordringer mens barna er små.

Dersom utfordringer ikke oppdages eller håndteres tidlig, kan behovet for kommunale tjenester senere bli større.

Det kan blant annet innebære økt behov for:

- spesialpedagogisk hjelp,
- PPT,
- ekstra ressurser i skolen,
- oppfølging av barn og familier,
- helse- og sosialtjenester,
- og andre kommunale tiltak.

Det er ikke mulig å sette et eksakt fremtidig kronebeløp på dette.

Men hele prinsippet om tidlig innsats bygger på at det både er bedre for barnet og ofte mindre ressurskrevende for samfunnet å oppdage og håndtere utfordringer tidlig.

Tidlig innsats begynner ikke på skolen. Den begynner i barnehagen.

Kortsiktige besparelser i barnehagesektoren kan derfor bli svært kostbare for kommunen på lengre sikt.

14. Det må gjennomføres tiltak allerede i 2026

Grimstad kommune bør ikke vente til 2027.

De private barnehagene fikk først i oktober/november 2025 informasjon om konsekvensene av kommunens innsparinger. Vi fikk da ingen informasjon om hvilke konkrete grep kommunen hadde gjort for å få tilskuddene så lave, og det var da uansett for sent å tilpasse driften tilsvarende fra januar 2026.

To private barnehager har allerede lagt ned.

Vi ber derfor Grimstad kommune benytte det juridiske og økonomiske handlingsrommet som finnes til å gjennomføre **kompenserende økonomiske tiltak for private barnehager allerede i 2026**, med tilbakevirkende kraft for hele driftsåret.

Formålet må være å stabilisere sektoren og forhindre ytterligere nedleggelser og svekkelse av kvaliteten.

15. Tiltakene må videreføres i 2027

Et tiltak i 2026 er ikke tilstrekkelig dersom samme problem gjentar seg i 2027.

Når kommunens lave kostnadsnivå fra 2025 slår inn i beregningen av grunntilskuddet, risikerer private barnehager en ny økonomisk svekkelse.

Nødvendige kompenserende tiltak må derfor **videreføres i 2027**.

16. Våre anmodninger til Grimstad kommune

Vi ber Grimstad kommune om:

1. Å **revurdere de foreslåtte tilskuddssatsene for 2027** i lys av private barnehagers reelle kostnader og Grimstads svært lave tilskuddsnivå.
2. Å **gjennomføre kompenserende økonomiske tiltak allerede i 2026**.
3. Å **videreføre nødvendige tiltak i 2027**, slik at det lave kommunale kostnadsgrunnlaget fra 2025 ikke fører til ytterligere underfinansiering.
4. Å sammenholde kommunal deflator med **faktisk lønns- og personalkostnadsutvikling**.
5. Å ta hensyn til private barnehagers reelle kostnader til **pensjon og AFP**.
6. Å dokumentere Grimstads **nasjonale plassering** når det gjelder tilskuddssatser, og **sammenligne med andre kommuner i Agder**.
7. Å synliggjøre hvorfor en barnehage i Grimstad med dagens barnetall mottar rundt **1,98 millioner kroner mindre per år enn ved landsgjennomsnittlige kommunale satser**, og forklare hvilke forutsetninger de private barnehagene i Grimstad har for å drive så mye mer kostnadseffektivt enn i andre kommuner i landet.

8. Å beregne hva det vil koste kommunen dersom ytterligere **50, 100 eller 150 private barnehageplasser** må erstattes med kommunale plasser, og sammenligne dette med kostnaden ved å sikre økonomisk bærekraft i eksisterende private barnehager.
9. Å vurdere konsekvensene av finansieringen for **bemannings, vikarbruk, rekruttering, sykefravær og muligheten til å beholde erfarne medarbeidere.**
10. Å vurdere finansieringen opp mot kommunens egne mål om **kvalitet, tidlig innsats og forebygging.**
11. Å etablere rutiner for **tidlig informasjon og reell dialog** når kommunale tiltak kan få vesentlig betydning for fremtidige tilskudd til private barnehager.

Avslutning

Grimstad kommune står overfor et viktig valg.

Askeladden barnehage mottar med dagens barnetall rundt **15,38 millioner kroner** etter Grimstads tilskuddssatser for 2026.

Med gjennomsnittlige kommunale satser ville tilsvarende beløp vært rundt **17,36 millioner kroner.**

Forskjellen er 1 975 624 kroner på ett år – for én barnehage.

Foreløpige regnskapstall for Askeladden barnehage de 6 første månedene i 2026 viser at vi har et driftsunderskudd på ca 100.000,- pr. mnd. Vi vet at kostnadene vil øke med ca 4% i 2. halvår som følge av lønnsoppgjøret.

Dette kommer før den ytterligere underdekningen som kan oppstå som følge av at deflatoren ikke følger den faktiske personalkostnadsutviklingen, og før eventuell underdekning av pensjonskostnader.

Samtidig har to private barnehager allerede lagt ned, og kommunen har satt av **26 millioner kroner til etablering av midlertidig kommunal barnehagekapasitet.**

Dette bør være et tydelig varselsignal.

Rundt 80 prosent av Grimstads barnehageplasser drives av private barnehager. Kommunen er derfor helt avhengig av at disse virksomhetene har økonomiske rammer som gjør det mulig å drive forsvarlig.

Men saken handler til syvende og sist om barna.

God bemanning, tilstrekkelig vikarbruk, stabile medarbeidere og høy kompetanse koster penger.

Dårlig kvalitet kan koste langt mer.

Dersom økonomisk press svekker bemanningen og gjør det vanskeligere å beholde erfarne medarbeidere, svekkes samtidig kommunens viktigste arena for tidlig innsats.

Det kan være langt billigere å bevare en god eksisterende barnehageplass enn å måtte erstatte den etter at barnehagen har lagt ned.

Og det kan være langt billigere å investere i kvalitet mens barna er små enn å forsøke å reparere konsekvensene senere.

Likebehandling kan ikke bare innebære at private og kommunale barnehager skal oppfylle de samme kravene. Likebehandling må også innebære reelle økonomiske forutsetninger for å oppfylle disse kravene.

Vi ber derfor Grimstad kommune om å handle nå – både for **2026 og 2027** – før ytterligere barnehageplasser, kompetanse og kvalitet går tapt.

Med vennlig hilsen

**Kjell Egge
Askeladden barnehage
Eier og administrativ leder**